

ВСТУП

Завдяки відкриттю вогню в людей зародилось спілкування, збори та спільне проживання. Вони почали збиратися разом та, маючи від природи переваги перед рештою тварин, а саме: тим, що ходять, не зігнувшись, а прямо, споглядаючи на красу небосхилу та зірок, легко роблять що завгодно руками та пальцями, почали в цьому товаристві одні робити курені з зелених гілок, а інші, наслідуючи гнізда ластівок та засоби їхнього спорудження, робити собі притулок з глини та прутів. Тут, спостерігаючи за чужими житлами та додаючи до власних вигадок нові, вони будували все краці та краці види хиж

(Вітрувій, кн. II, 1, 2).

Будинок – це там, де твоє серце.

(Гай Пліній Секунд Старший)

Будинок – машина для життя.

(Ле Корбюзьє)

Будинок – споруда, призначена бути житлом для людини, миші, таргана, мухи та мікроба.

(Амброз Бірс)

Житло повинно бути центром всесвіту для тих людей, які у ньому мешкають.

(Чарльз У. Мур)

Житло як споруда, безперечно, належить до найдавніших творінь людства. Його вигляд, функціональні особливості, конструктивні принципи, методи та матеріали будівництва змінювались протягом тисячоліть, трансформуючись разом із суспільством, потребами та можливостями людства залежно від природного середовища, кліматичних умов, зокрема антропогенних впливів. Але основне призначення такої споруди залишалось незмінним – захист мешканців від негоди, ворогів, навколишнього середовища тощо.

Людство пройшло всі можливі способи співжиття – від величезних хиж з єдиним внутрішнім простором, в яких жило все плем'я – до однокімнатних квартир-капсул на одну людину. Та все ж, для більшої частини людства найоптимальнішим виявилось проживання родинами (групою людей, пов'язаних сімейними стосунками або кровними зв'язками) у власному будинку, в якому в кожного члена родини є приватний простір разом із приміщеннями спільного користування. Таке поєднання приватного і спільного простору в одній споруді називають однородинним житлом. Певним компромісом між потребою сім'ї проживати окремо та міськими умовами стало виникнення квартир як однородинних житлових просторів, розташованих у споруді значних розмірів.

Українське народне житло створювалось протягом століть шляхом безперервного вдосконалення прийомів та форм, що відповідали умовам життя, побуту й естетичним уподобанням народу. Те, що не виправдовувало себе з тих чи інших причин, відмирало, а все краще повторювалось та вдосконалювалось. Від покоління до покоління, від одного народного майстра до іншого, від батька до сина передавався будівельний досвід та технічні навички, художня майстерність, створювались народні архітектурно-будівельні традиції.

Зростання міст і виникнення та розвиток промисловості змінили систему розселення, створивши в українських містах величезні території багатопверхової забудови. Особливо радикальним цей процес став після утвердження радянської влади, чому сприяла адміністративно-командна економічна система та планова економіка. Внаслідок цих факторів, а також політичного курсу на відкидання будь-яких проявів індивідуальності в радянської людини, індивідуальний родинний будинок практично зник з міської забудови як об'єкт проектування. Переважним типом житла в Україні часів СРСР стали багатоквартирні будинки, збудовані індустріально, часто із знищенням забудованих індивідуальним житлом районів. Проте у деяких містах, особливо Західної України, вціліли квартали та цілі райони забудови однородинними індивідуальними будинками. У Львові, наприклад, це т. зв. “Новий Львів”, “Професорська колонія”, вул. Коновальця та інші. Такі взірці забудови за закордонними принципами дають змогу глибше аналізувати проблеми індивідуального житла високої комфортабельності.

Зміна соціально-економічних умов в Україні в 90-ті роки ХХ століття призвела до диференціації типів житла, що проектували та споруджували. Почали будувати елітне житло – квартири підвищеної комфортабельності в багатоквартирних будинках і заміські особняки. Останні досить хаотично розташовували в околицях міст. Однак соціально та просторово ці новобудови органічно не інтегровані в існуюче житлове середовище. Така безсистемна забудова, часто без фахових проектів та відповідних погоджень, призвела до виникнення цілих масивів “будинків-коробок”, “будинків-замків”, багато з яких і досі не добудовано. Перед архітекторами і зараз стоїть завдання – задовольнити прагнення людини мешкати в індивідуальному будинку, запропонувати різні варіанти таких споруд відповідно до потреб та можливостей майбутніх мешканців.

У навчальному процесі кафедри архітектурного проектування Інституту архітектури Національного університету “Львівська політехніка” передбачено проектування індивідуального житлового будинку в два етапи. Перший – проектування рекреаційного будиночку для тимчасового (сезонного) проживання. Другий – проектування житлового будинку для постійного проживання однієї родини.

Цей посібник призначений для студентів, які займаються проектуванням однородинного житлового будинку. Навчальний посібник має на меті ознайомити студентів з основними засадами проектування житла та проблемами, які виникають під час проектування однородинного житла. Наведені у посібнику нормативні показники та інші кількісні дані можуть слугувати лише прикладами і мають методичне значення.

У навчальному посібнику узагальнено досвід викладання курсу архітектурного проектування у Інституті архітектури Національного університету “Львівська політехніка” та реальний досвід проектування житлових будинків викладачами кафедри архітектурного проектування.